Tečaj XX. **NOVICE** List 24.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta, 1 fl. 80 kr. za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 15 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 11. junija 1862.

Ali kmetijske družbe ali kmetijske zbornice?

Že pod Bachovim ministerstvom so se čuli sèm ter tjè glasovi, naj se v vsaki deželi našega cesarstva za kmetijstvo napravijo kmetijske zbornice (Ackerbaukammern), kakor so za obrtnijstvo in kupčijstvo obrtnijske in kupčijske zbornice. Zlasti dunajska kmetijska družba se je začela potegovati za to misel in v časniku njenem je našla iskrenih zagovornikov dosti.

Ker se je poslednji čas spet slišalo, da ministerstvo misli na kmetijske zbornice, ste kmetijska družba štajarska in gornjeavstrijanska v svojih poslednjih zborih to reč v pretres vzele, in štajarska družba je v seji 17. aprila enoglasno, gornjeavstrijanska družba pa 29. aprila z veliko večino glasov zavrgla predlog zastran naprave kmetijskih zbornic.

Gledé na zbornice obrtnijske in kupčijske, ki dosti pišejo, pa sicer obrtnijstvu in kupčii djansko ne koristijo skor nič, ker so le vladne kancelije, kterih delavnost je omejena le na sobo zbornično in tako imenovano *„zeleno mizo“*, ste obe družbi odkritosrčno dokazale veliko škodo, ki bi vsako deželo zadela, ako bi delavne in samostojne kmetijske družbe, ki držijo šole, vrte za sadjo- in murborejo in druge skušnje kmetijske, imajo svoje časnike, po kterih nauke delijo ljudstvu, napravljajo razstave, darujejo pridnim sadjorejcom premije, na vprašanje vladne ali pa iz svojega nagiba razodevajo vladarstvu odkritosrčne svete itd. itd., se predelale v kmetijske zbornice, ki čisto nič druzega niso kot pisarnice za vlado. Še drug velik razloček med samostojnimi kmetijskimi družbami in pa med odvisnimi kmetijskimi zbornicami bi bil pa ta, da bi vlada vse posestnike zemljišč ali kmetovavce obložila s posebnim davkom, kakor obrtnike, rokodelce in trgovce obklada s davkom, s kterim se vzdržujejo obrtnijske in kupčijske zbornice. Vse take zbornice vzrokujejo tedaj nov davk, in menda imamo davkov že dosti. Pri kmetijskih družbah je to vse drugač. Tudi kmetijske družbe potrebujejo dnarja, da morejo svoje naloge spolnovati; al dnar, ki ga one potrebujejo, se spravlja s prostovoljnimi doneski tistih, ki prostovoljno stopijo v družbo in v prid deželi sami radi odrajtajo na leto kake 2 ali 4 gold., vsi drugi kmetovavci pa ne plačajo nič in vživajo le dobiček, ki izvira iz delavnosti kmetijskih družb.

Kamor koli se tedaj pogleda, se vidi velik velik razloček med samostojno in prostovoljno družbo in pa med odvisno, birokratično zbornico.

Govorniki omenjenih dveh družb so vse te razločke očividno dokazali in oba zbora (štajarski in gornjeavstrijanski) sta odbila predlog za kmetijske zbornice skor enoglasno.

In ravno tako bo menda tudi krajnska kmetijska družba govorila, ako utegne priti ta zadeva v njeno posvetovanje. Al nadjamo se, da ministerstvo sedanje, ki je že tolikrat reklo, da noče postopati po posilni poti birokratizma prejšnega, ne bo sililo deželam teh zbornic, ki nimajo na deželo nobenega posebnega upljiva, kakoršnega bi ne imele tudi družbe, zraven pa še brez davka niso, čeravno se vsa njih delavnost omejuje le na besedo in pisanje.

Hooibrenkova trtoreja.

„Novice“ so že govorile o novi trtoreji, ki jo je gosp. Hooinbrenk na Dunaji znajdel, po kteri znajdbi se trta drugač obrezuje in v konjih ali šparonih (Bogenreben) pod vodoravno črto (unter der horizontalen Linie) tikama tal položí in priveže.

Hooinbrenk in ž njimi še nekteri drugi so silno slavo peli tej novi trtoreji. Mi nismo zapeli ž njimi, ker radi čakamo, kaj bojo skušnje dalje o tem povedale.

Zdaj pa slišimo, da smo prav imeli, da se nismo prehiteli s tem priporočilom. Na Štajarskem so žalostne skušnje doživeli letos, ko je 13. aprila mraz (slana) zadel tudi trto. Časnik štajarske kmetijske družbe „Wochenblatt“ nam pripoveduje, da je bila škoda v tistih goricah največa, ker so trte po Hooinbrenkovi šegi ravnali. Res je, da je slana škodovala povsod več ali manj po legi kraja, po lastnosti zemlje, starosti trt in njenega obdelovanja, — ali v enacih razmerah nikjer toliko kakor tam, kjer so imeli trto po Hooinbrenkovem pravilu. Tam ni ne ena klica, kjer je trta že pognala, živa ostala: vse je slama posmodila. Gospod Hooinbrenk je sam v Japelnovem nogradu trte po svoje obrezal in obravnal — in zdaj naj gré gledat, kako je slana tam gospodarila. „Očitno je, da naš kraj (naše podnebje) ni zato trtorejo“ — pravi omenjeni časnik.

Vidili bomo, kaj bojo prihodnje skušnje še razodele. Do tistihmal bomo čakali in ne bomo hooinbrenkali naših trt.

Navadne napake pri vinstvu.

(Konec.)

8. Navadno se prezgodaj bere.

Če se zgodaj bere, se dobí res nekoliko več vina, toda slabeje je, pride tako ob dobro ime v ptujih deželah, in donaša manj dobička, kakor manjši pridelek dobre kaplje.

9. Ne odbera se zrelo grojzdje od nezrelega, sorta ne od sorte in lega ne od lege.

Da je grozdje popolnoma dozorelo, se to iz tega pozná, da je les na trti goden, to je, da rujavkast prihaja, da se grojzdni peclji jamejo rumeniti, grojzdje ohlapno se pobešati, je grozdje sladko in se sok njegov vleče kakor med in grojzdni sok od pešk rad loči, — takrat je grojzdje zrelo. Kakor različne in mnogovrstne so posamne grozdne plemena po podobi, velikosti, barvi in okusu, ravno tako različne so tudi po rodovitnosti svoji kakor tudi po času zrelosti. Zato naj se enake plemena skupaj sadijo ali saj le enake skupaj berejo.

10. Dostikrat se grozdje bere o rosi ali celó v dežji. Naj se ne bere nikdar v dežji; dež moštu jako škodje; že velika rosa ga, kakor skušnje učé, nekoliko zvodení. Po gotovih skušnjah se je zvedilo, da že po rôsi pride $^1/_{25}$ vode med mošt, v megli ali dežji pa še več.

Nekaj o letešnji ceni
kokonov ali židnih mešičkov. *)

Vodstvo štajarske družbe za svilo- ali židorejo naznanja v časniku štajarske kmetijske družbe, da gosp. Tit Rochel et Comp. v Gradcu v imenu štajarske družbe plačuje žive kokone od 75 kr. do 1 gold. 10 kr. potem kolikor več ali manj jih na 1 funt gré (tedaj najdražje, če so mešički težki in jih manj kot 300 en funt vaga in tako dalje). Če pa so kokoni umorjeni, doplača uni ceni še deseti del več. Ta cena veljá le za domači štajarski pridelek. Za kokone iz druzih dežel poslane plača po 10 kr. manj vsaki funt.

Stanovi, kteri morejo slovenščini dosti koristiti.

Iz govora „o duševnem razvitku Jugoslavjanov“, ki ga je imel g. Fr. Zakrajšek veliki pondeljek t. l. v Gorici.

Častitim gospodom duhovnikom in učiteljem na deželi nočem njih slave krajšati s tem, kar bom tukaj omenil; ker dobro vem, da slovenski duhovniki so možje, kterim v pospeševanji našega napredka največa hvala in slava gré. Oni so poklicani ljudstvo ne samo v duhovnem ali cerkvenem, temuč tudi v posvetnem smislu izobraževati in osrečevati. Duhovnikova beseda je ljudstvu sveta in posebno slovenskemu; duhovnik ima gotovo najlepšo nalogo na svetu, ktere pa ne sme rešiti le enostrano. Jaz bi trdil, da je ta naloga posebno pri duhovnikih na slovenski zemlji dvojne nature, gledé na dušo in gledé na posvetno, se vé da pošteno in katoliško izomiko. Nekteri gospodje duhovniki na deželi bi se tedaj morali takošnega dela bolj resno poprijeti in ne samo prebirati časnikov slovenskih, temuč tudi, kolikor čas pripusti, ukaželjnim kmetom osobito pa mladenčem razlagati jih. Na tak način bo še le sprevidel kmet svojo veljavo sploh človečno, posebno pa narodsko.

Zraven gospodov duhovnikov moralo bi pa tudi učiteljem na kmetih bolj mar biti za tako ravnanje. Z dopisovanjem v naše časnike ni še vse pri kraji, k večemu pišeš ali v zabavo ali v resni poduk že izurjenih bravcov. Že sv. pismo veli, nevedne podučevati in jim dobre svéte dajati. Kdo je pa nevedniši od bornega kmeta, ki skoro še ne zná ceniti svojega jezika, ki se oslepariti dá goljufom iz zgolj nevednosti in prevelike boječnosti. S pošteno omiko raste tudi svoboda v dobrem pomenu. Poglej premožnega kmeta, ki je že nekterekrate polukal v časnike; kako pametno se on vêde, njegova beseda in vsa obnaša očitno kažete nekako omiko, kako je zdaj zgovoren, pameten v razsojevanji in malo da ne celó — politikar! To zgovornost, to lepo obnašo in sploh narodne veljave občut nakloniti prostim ljudjem na slovenski deželi, ne bodi nikar zadjna skrb njih učenikom. Iz lece naj doní lepša slovenska beseda, v spovednici podučujte pred vami klečejočega in pazljivega grešnika v mili čisti slovenščini; visoke nebeške misli vašega nauka vredne so boljega jezika; drage tekočine in dragocenosti hranimo v zlatih posodah! Prazen je izgovor, da vas čisto slovenščino govorečih ne razumejo kmetje in prosti ljudje. Tudi se nauk v lepem dostojnem jeziku menda brže zasadí v proste srca.

Toda kam sem zašel? kaj govorim? kaj terjam? Kje bi se bili čiste slovenščine naučili, če se niso sami? Morda v nižjih šolah? Ne, tù je bila še nedavno „gmejn špraha“ za „pavre!“ Morda pa v semeniščih? Tudi tukaj ne, ker drugi predmeti veliko važnejšega zapopadka niso tega pripustili. Po vsej pravici bi me vi, od kterih tukaj govorim, zavrniti mogli: „Za materni jezik nismo imeli časa, ker smo se hebrejščine s kervavim potom učili, da smo bili v stanu h koncu celega, ponavljam celega, v toliko muko prestanega leta komaj nektere črke poznati. Na gimnazii so nas do sitega pitali z grščino, ki nam je toliko skrbí in trpljenja prizadjala, toliko nočí vkradla, toliko časa nam snedla in na vse zadnje, če nismo vseh žil napeli, smo še le „Zeugniss der zweiten Klasse“ dobili! Celó kramljati po slovenski je bila pregreha, in če nas je v tem kak učitelj zasačil, imel nas je za večne čase na „špici“.

Tako bi me vi, ktere tukaj menim, zavračati utegnili.

Vendar, če prav premišljujem te sicer neugodne okolnosti, opravičiti vendar ne morete svoje nemarnosti za materni jezik. Koliko jih je morda še med vami, ki godete s tujščino, akoravno je slovenščina že tako imenitnost dosegla, da se lahko ponašamo ž njo? Glejte, zdaj so vsi drugi časi, „tempora mutantur“; treba tedaj, da se resno poprimete maternega jezika, da boste zidali, ne pa podirali. Poglejte enmalo na goriško semenišče. Kako je tukaj vse drugač! mladi naši slovenski bogoslovci se kaj možato obnašajo gledé na njih materni jezik, in vendar ne zanemarjajo druzih jim predpisanih predmetov, in vendar jih nihče v to ne sili. Od takih mladenčev je kaj pričakovati. Ti bodo gotovo spolnovali svoj visoki poklic. Čeravno pa dobro vem in sem popolnoma prepričan, da naš uzvišeni in visokospoštovani knez in nadškof *) moje očitne pohvale ne potrebujejo in posvetne slave ne iščejo, zamolčati pa vendar ne morem, kar Jim gré in v imenu vseh tukajšnih Slovencov Jim za to najsrčnišo zahvalo izrečemo, ter jih ponižno prosimo, naj bi slovenščino, ker tudi v tem oziru največ pomagati morejo, tudi zanaprej podpirati blagovolili.

(Konec prihodnjič.)

Dobrovoljne premišljevanja
o laški in nemški kulturi Slovencov.

Ljubi moji lôncmani, presrčni kulturtrêgarji! Jez vam prav odkritosrčno pravim, da po tem načinu, kterega smo se do zdaj držali, ne bo nič iz vašega prizadevanja. Treba, da se čisto novega pripomočka poprimemo. Povedal ga vam bom — brez plačila, zakaj ne mislite, da poštena slovenska duša prodaja mačka v žaklji in skriva svoje ponudbe pod pečáte tako imenovanih „Geheimmittel“. V dokaz tega pa, da po navadni dosedanji poti ne gré s poptujčevanjem našega naroda, naj nam bodo skušnje, ktere zgodovina uči. Glejte, kako si že od Karola vélikega nekteri prizadevajo slovenski narod z nemško kulturo osrečiti, pa kaj so opravili pri ljudstvu? Zunaj tega, da eni pravijo „špraha“ namesti „jezik“, „cajt“ namesto „čas“ in še kake dve ali tri kope tacih besed, v Ljubljani pa, da kršence pravijo „sem jo grisala, pa mi ni donkala“, „tako je mahtek“; zunaj tega ni nemška kultura nič kaj pri ljudstvu opravila. Prizadevali so se z nemškimi šolami in z nemškimi pismi v kancelijah nemško kulturo zasejevati, pa ni nič; samo med podljubeljske Cimbre je neki Nemec nemščino po štumfih zasijal, kakor nam pošteni Podljubeljec, ki noče Cimber biti, svojoglavno trdi. Slovenska zemlja za nemško kulturo ni ugodna, ker nemška kultura je za južno Slovenijo preseverna, se nikakor ne dá aklimatizirati.

V dokaz tega, kakošne cepce (sit venia verbo!) smo tù in tam po Slovenskem, pa še te z velikim trudom in prizadevanjem izredili, naj bode to pismo, ktero vredništvu „Novic“ v izvirnem spisu pošljem, ki se tako glasi: „Hamns ti gite Tudns uns forgeben tas mjr ine olewail Schraiben wail ti lajt olewail pite sollme mjr zu ine Schraiben — homns ti gite tudns tos Schigen wen mj werme zu ine wjder Khomen mi mehtme wjder oles pezolen mit kreste pelongen pecolen Losme ine Hand Kisen und Shene Krus auf di frajle wen si uns Schiken uns tos letzte Post in

---

*) Naše častite dopisnike iz Istre prosimo lepo, naj nam brž ko morejo povejo, kako je cena kokonom za seme ali za svilo že v Kopru ali drugod določena. Vred.

*) Bili so sami pričujoči. Pis.

unter Stair — hams ti gite wen meklich uns tos zuschigen Balt".

No, glejte preljubi prijatli dajčkulturtrêgarji! to je uspeh nemške kulture tù in tam po Slovenskem, pa le bolj pri „prebrisanih" glavah med ljudstvom. Pa kolikokrat je tak cepec (spet prosimo za zamero, da tako po domače govorimo) diktando na tablo pisal, kolikokrat jo je pa po glavi dobil, da mu je tabla več dala, ko učenikova roka. „So ein gewächs wird erst nach tausend jahren französisch, so zäh ist die slawische Nationalität" — pravi nek list lanskih „Novic".

Da je to res, poglejte v **Rezijo** in se bote resnice tega prepričali. Dolgo dolgo si prizadevajo že Lahi z laško kulturo osrečiti Slovenca v šoli, pa še celó tako deleč so si prizadeli, da so jih „Pater noster", „Ave Maria" in „Credo" in še celó „Roženkranc" naučili po latinsko žlobudrati, toda v drugem oziru so Lahi pri njih malo več opravili ko žaba pri lešniku; Rezijan le slovansko govorí zunaj par kop latinskih besed v keršanskem nauku. Da bo to bolj jasno, naj sledí tukaj ena rezijanska pesem, ktera je bila nekdaj brž ko ne metrično izdana, kar se je pa tù in tam pogubilo.

Stabat mater.

Dolorozna staše mati
Ta pod križon joćajoč
No nji sina videjoč.

Nji ta tožna sveta duša
Diskonšolana nu boloč
Ki jo prebodel dan [1]) bunjal. [2])

Tako žalostna nu tožna
Bila benedila mati
Sinu samega.

Na [3]) se toži jeno joče
Dobra mati koja vidi
Na *pini* sina *božjega*.

Ni človeka, de ne joče
Vidit mater s Kristušon
Dolorano z Jezušon.

Vidit Jezuša v tromentih
Tu grehov vsih judí.
Vsem fladjelom se podav

Ano [4]) nji sladkega sina
Mati vidi, de on mrje,
Dušo Bogu daje.

Mati mlake [5]) vse dobrute
Dajte tožnost mej dušici,
No kompanjo te sulzí.

Da mo srce bo gorelo
Za dobrute Jezuša
Da bom plažav [6]) za nimér.

Sveta mati vi prosite
Tu v mo serce si zaprite
Plaje [7]) Jezuša Kristuša.

Bog me vdilite te pine,
Ki vaš sin je patev za nas,
Ano vse plaje se portov.

Zdelajte, de smilen joče,
Dar do smerti se objoče
S kričofižon z Jezušon.

Da per križu stat se zvami
Ma dušica kompanjana
Jočajoč dežidera.

Koj ma duša žvot zapusti,
Zdelajte, da bo ji dana
Ta nebeška glorija.

[1]) dan = jedan, [2]) meč, [3]) na = ona, [4]) ano = ino, [5]) mlaka = vir, [6]) plažav = jokal, [7]) plaje = latinsko: plagae.

Glejte sad **laške** kulture! Kaj so Lahi opravili s svojo laško kulturo pri Rezjanih? — To, da pri procesijah latinsko žlobudrajo in molijo, če smemo to molitev imenovati, in to, da Rezijan, kadar po svetu trgovat gré, in če svoji ženi hoče kako pismo domu pisati, ga mora laško pisati, žena si mora pa za pismo tolmača iskati, ker malokdo Rezijanov bi bil kos po rezijansko pisati, žena pa še manj človeka dobiti, da bi ji po rezijansko pisano pismo brati znal.

(Dalje prihodnjič.)

Kratkočasno berílo.

Vojaški begún.

Krajnska národna pripovedka.

Iz Leptira.

(Dalje.)

Nekega delavnika zajtrkoval je mlinar s svojo družino, kar nekdo potrka na vrata, in kdo stopi v sobo? Sodniški služabnik. Prinesel je zapečateno službeno pismo. T-r ga odpečati in prebere spise. Med druzim bili so tudi tiskani listi, izmed kterih enega najprvo na tihem prebere, na to pa glasno pové ženi svoji, kaj v pismu zapisano stojí.

List glasil se je: „Opis vojaka 6. kompanije, Martina G-r, ki je dné 6. junija 18.. okradel tovarša svojega, potem pa iz vojašnice (kosarne) v Ljubljani ušel" itd.

Marija prebledí, toda nobeden ne zapazi bledega obraza njenega, ker so vsi razgovarjali se o osodi Martinovi in o žalostnih nasledkih njegovega nerodnega življenja.

O Martinu se ni nič več čulo poslej; večkrat pa slišalo se je, da so kmali tù kmali tam pridrli v kako hišo ali koga oropali, bodi si v gori ali na bližnjem Koroškem. Prigodilo se je, da so napadli štirje roparji nekega bajtarja, ki se je povračal k svojim, in mu vzeli vès zaslužek.

Bajtar ta povedal je pri sodbi, da je med onimi razbojniki poznal mlinarjevega sina Martina, ki mu je bil dobro znan, ker je, ko je še oče njegov živel, večkrat ali kaj prodal ali pa prenočil v mlinu Bistriškem. Mnogo hodili so za Martinom, da bi ga vjeli, pa vès trud bil je zastonj; zakaj bil je zvit tako, da je peté odnesel povsod, kjer koli so ga zalezovali. Imel je stanovnike oddaljenih krajev in posamnih hiš za opazuhe in ti so mu morali streči in varovati ga nevarnosti, če ne, bi jim bil požgal pohištva ali pa kaj drugega storil.

Med tem preteče zopet pet let. — Blagoslov Božji nadsival je mlinarjeve Bistriške. Dva krepka, zdrava dečka igrala sta se po ledini. Eden nju bil je star šest, eden pa pet let. Eno otroče, pol leta staro, pa je ležalo v zibelki pod varstvom mile matere svoje. Stari Ivan imel je pôsla dosti. Rezal je majhne puške in sablje iz desk za dečka, zgotovljal je jermenje iz obrezkov papirnatih, ki je dobival jih od starega očeta učitelja. Narejal je tudi torbe za patrone in klobuke črno pomazane. Vadil je dečka, kako naj skačeta in še drugo, sploh kar mora znati vojak, in vse to tako resno, da je vojake smeh lomil vselej, kadar so ga vidili, vzlasti pa če je s pipo v zobeh po koncu hodé kazal jima, kako stopa braber vojak.

Mlinar T-r jako je obogatel. Pa kako bi ne bil, ker je bil nevtrudljiv. Povečal je mlin in priredil vse po všeči. Nakopičeno kamenje, velika apnenica kazala je, da ima biti mlin prihodnje leto še veči. Začel je hoditi v Trst in tržiti z moko. To mu je donašalo veliko dobička, posebno ker je bila vožnja lahka. Jože tržil je ob enem tudi s platnom in z druzimi zemeljskimi pridelki, kar mu je naklonilo mnogo posla, mnogo potov.

Dogodilo se je, da je Jože enkrat v jeseni peljal dva voza moke v Trst. Neko saboto že proti večeru sedela je Marija zunaj, malo dete ležalo je v zibelki pred njo in je spalo, dečka pa sta igrala s kamenjem in zidala hišo, kar navadno prav radi počenjajo otroci. Marija gledala je, kako se sinka igrata, in zibala je malo. Starega Ivana ni bilo domá, šel je bil obiskat brata učitelja. Družina je bila vsa na polju, so namreč ravno želi; samo star, gluh hlapec je ostal doma pa dve dekli.

Med tem se približa človek, ki ga je bilo lahko spoznati, kdo je. Obraz bil mu je zavit v modro, umazano, strgano ruto; na glavi je imel star klobuk, pomaknjen na oči; haljina, vsa raztrgana, pokrivala mu je črno telo; hlače so mu bile do kolen, noge pa bose. V eni roci držal je palico in velik molek, na ledjih pa mu je visela culja, polna cunj in druge vsakoršne sumljive robe. Korakal je varno, delal se je bolnega. Do Marije pridši pozdravi jo: „hvaljen Jezus" — in ona mu odgovorí: „amen na veke." Čeravno mu ni nihče rekel, se vendar vsede prav blizo Marije na klop in odloží culo.

Bilo je Marije groza vale, ko je ugledala tega človeka; ta-le govor pa jo še sosebno preplaši:

„Mati, ste morebiti sami domá? — jo vpraša berač — kaj pa sedite tako sami pri otrocih tù?"

Marija se strahú zlaže, da je za zdaj sicer sama domá, al mož je z družino vred na polju, in bo zdaj zdaj domá.

Kak strah spreletí Marijo, ko se čudno nasmeja berač in reče: „Bog daj, da oče srečno popotuje, da se zopet po-

vrati; zakaj dobro vem, draga žena, da je zdaj malo dalje kakor na njivi".

To je izustil, potlej pa zabodel palico v zemljo, začel prekopavati po culji in pogledavati Marijo. Ta čas bila je na Krajnskem nevarna drhal pod imenom „rokovnači" znana. Ljudje ti klatili so se povsod okoli mnogotero našemeni. Marija je vale vedila, kaj pomeni v zemljo vtaknjena palica, zato pokliče deklo, ktera, ko pride, odnese zibelko v hišo, pelje sabó dečka ter se kmalo povrati s flašo vina in hlebom kruha. Berač potegne zdaj ruto z lic, vzame nož, prepoloví hlebec, ga vrže pol v torbo, pol ga pa jame v slast jesti. Na Marijo se kar nič ni ozrl.

Marija ga je med tem pogledovala od strani; zadnjič pa je spoznala ga, kdo je — da je Martin. Vsa plaha se vsede na bližnji kamen. Berač se najé in zavije obraz zopet v robec pa reče: „Glej, kako zamiram skrbí in glada; misli si — le od milošnje se živim, toraj lahko veš, da mi je treba denarja; Vi ste mi zopet 20 for. dolžni za petletni najem; pa zato, ker sem toliko trpel in vas čakal, mi boš dala 10 tolarjev več. Prinesi mi denar vale, al da si me vidila, tega ne povej nikomur, veš da ne!"

Z neizrečenim strahom poslušala je Marija roparja, vzlasti, ker ni imela, da bi mu dala, kolikor je zahteval. Dal je bil mož malo da ne vès denar, ko je mlin popravljal, in za moko; zapustil ji je samo toliko, kolikor je potrebovala do njegovega povratka. Pa zastonj mu je pripovedovala. Prinese mu 5 tolarjev — vès denar, kar je imela ga in ga prosi, naj potrpi, ker nima več kot to; bo že dodala kmali, kar manjka. Al Martin se ne zmeni ne za njeno prošnjo, ampak jame groziti ji, in ravno jo hoče pred njim klečečo in jokajočo udariti, kar se začuje vriš, petje in pok z biči. Družina je vračala se.

Martin popade zdaj torbo in hití dalje grozé se: „Le čaki, trpela boš še zavoljo svoje trdovratnosti in skoposti!"

Marija se iz vsega srca zahvaljuje Bogu, da jo je rešil. Kmali nato dojdejo vozovi z njive, stari Janez pa ž njimi. (Konec prih.)

Originali iz domačega življenja.

Spisal Valentin Zarnik.

II.

Matevž Lisica.

Kdor je bil kterikrat iz naših krajev na Dunaji, gotovo mu je bil prvi pot v slovansko kavarno poiskat si kakega znanca. Dandanašnje stoji že blizo šest let sredi „Singerstrasse". Poprej je bila pa za Štefanovim trgom v kotičku „Bauernmarkta", kjer se je pod našim rojakom Gerlovičem že pred letom 1848 začela in ukorenila. Med tem je že večkrat svojega gospodarja spremenila in tudi svoje začeto stanovanje zapustila; al en steber ji je ostal, ki jo za to dela, kar je, ki jo prav za prav značaji, to je: Vencelj. Če še nisi bil tam, dragi bravec, boš gotovo po imenu mislil, da je to kak razkačen Čeh iz časov Žižka ali Prokopa malega. Al Vencelj je trd Nemec iz gornje Avstrije, ki že službo glavnega strežaja od začetka kavarne opravlja in ki se je v dolgih letih naučil: „dobro jutro!" „dobar večer!" tudi po slovanski številiti, in pri plači zarenčati „lepa hvala!" — V svoji glavi ti pa on nosi imenik vseh slovanskih časnikov; ko bi mižal, ti tipaje pri vsakem precej pové, ali je s cirilico ali z latinico tiskan, akoravno ne une ne te ne razume. Pozná on tudi vse glavneje možice in može iz vseh slovanskih okrajin, bodi si Slovenca, Hrvata, Srba, Čeha itd., če je le preteklih 15 let kdaj imel kaj na Dunaji opraviti. Posebno je Vencelj cel zgodovinar za leti 1848—49; on vé iz te dobe cele bisage smešnih in žalostnih storij in bi bil za naše prihodnje pisatelje romanov neusahljiva kronika, če bi hotli djanje iz sedanjega časa vzeti in ga na Dunaju zavozljati.

V vsaki razmeri smo Venceljna čislali, le v eni zadevi smo večno proti njegovi trmi protestovali in ga od strani in naravnost pikali, pa — vedno brez uspeha. Držal je namreč že od nekdaj šest „Fremdenblatt-ov". Z vso močjo smo mu dokazovali, da je še eden odveč in da bi za ta dnar lahko saj 10 znanstvenih tednikov naročil in tako bolje za dušno hrano svojega okrožja skrbel. Al vse naše izgovarjanje bilo je bob v steno, ker Vencelj se je zmiraj enako lakonično odrezoval: „Še enkrat toliko Fremdenblatt-ov bi mi popolnoma ne zadostilo, ker Matevž Lisica jih sam en par potrebuje". Pa to je bilo še takrat, ko se je ta imenitni list še s svojim imenom ujemal, ko je v svojih kolumnah samo naznanjal, koliko ptujcov je na Dunaj prišlo in koliko odšlo, brez vseh politiških novic ali celó uvodnih člankov. Takrat še ni bil „Kazimir" in se še ni tako neusmiljeno iz nemške slovnice in iz vse logike norca delal, kakor dandanašnji. Kar so za pravega Angleža „Times", za Čeha „Narod. Listy", za Slovenca „Novice", toliko je veljal „Fremdenblatt" v svoji pravi, nepokvarjeni obliki v očeh Matevža Lisice.

Pozimi zjutraj proti šestim, ko so še sami mlekarji in fabriški delavci po ulicah ropotali, je Matevž Lisica že stal pred slovansko kavarno na „Bauernmarkt-u" in trkal, da bi mu Vencelj kakor sv. Peter v nebesih, vrata odprl. Brez ceremonij je Matevž svoj navadni kotiček pri malo svitlem oknu zasedel in Vencelj mu je precej bele kave, to je, veliko „mélanžo" in zraven „frišen" eksemplar „Fremdenblatt-a" prinesel, kterega je Matevž vselej strastno zgrabil. Po turški flegmi je kavo srkal in pri plinovi svečavi z nepopisljivo pozornostjo v „Kazimirja" oči vperal. — Prebira sèmtertjè imena ptujcov, premetava list za listom, pa nič mu ni kaj po volji. Na zadnji vrsti pete strani ostermí, gleda in gleda; drobne, svitle, rujave oči se mu kar veselja zabliskajo, zleče izpod pazdha male bukvice in si s svinčnekom zaznamova: „J. J. nadškof iz Ogerskega, ostal v gostivni pri „rimskem cesarju". Zdaj si Matevž še le enmalo oddahne in po priliki žemljo za žemljo (kakih pet frišnih natisov po navadi) v kavo pomakuje in si zraven, da si okus zajtrka povzdigne, še čik viržinke od sinoč prižge.

Dan je že davnej plinino spodrinil, gost za gostom v kavarno stopa, Vencel kakor kobilica okoli skaklja; le Matevž, ki je bil že po naravi majhen in čokljat, se še bolj v kot stisne, obraz v nenavadne grbe spravlja in podoba mu je, da se na nekaj posebnega pripravlja.

Treba je pa, da zdaj povem, kdo, kaj in odkod je bil M. Lisica? Kakor od marsikterega druzega je njegov životopis do tihmal kratek in navaden. Bil je doma iz Vač, sin premožnega gruntarja. Dali so ga v šolo, kakor povsod, da bi „gospod" postal in ker je Matevž še kakor prvošolec gospodu kaplanu marsiktero pametno zasolil, so vsi z gosp. kaplanom potegnili in trdili, da bo enkrat škof, kakor njegov sosed, slavni Matevž Ravnikar.

Ko je enkrat Matevž „peklensko" sedmo šolo zdelal in se v osmi, kakor na kmetih pravijo, „coprati" naučil, so se že domá vsi na novo mašo veselili. Pa M. Lisica, kakor je sam večkrat pripovedoval, se je velikanskih, kamnitnih in sila skremženih mož, ki pri vratih lemenat podpirajo, tako prestrašil, da je na Dunaj pobegnil. Starši, premožni gruntarji, so ga za srečno popotnico s besedami tolažili: Potepuh, pojdi, kamor hočeš; od nas nobenega vinarja več ne dobiš!

Matevž se zapiše v pravdoslovje „nach der Lehr- und Lernfreiheit" in si skuša za životarenje lekcij dobiti. Težko, zlo težko ga je to stalo, ker v latinskih šolah ni celó nikoli otrók učil in si ni gospóskega obnašanja kar nič prisvojil. — Res ga neki prijatel zavoljo ene lekcije v predmestje „Alservorstadt" pošlje, mu številko hiše in sobe naznani, da bi se šel predstavit. Trdo mu pa prijatel eno reč v glavo vtrobi, kar se je Matevžu zmiraj gnjusilo in kar še ni nikoli v svojem življenju poskusil, namreč, da mora go-

spém in gospodičnam spodobno roke poljubovati! Kadar se je nesrečni Matevž te naloge spomnil, ga je mraz po udih spreletal, lasje so se mu šetinili in mislil si je, bolje bi bilo tri leta zaporedoma mecesnov les sekati, kakor se pa taki sramoti podvreči. Pa nadalje premišljevaje, se spomni pretehtnih besed: „mundus vult decipi, ergo decipiatur!“ ki jim jih je tolikokrat ranjki profesor latinščine pridigoval. „Škoda, da se Lisica pišem, — pač bi bil neumen, ko bi se tega branil, če kaj pomaga — si misli — sila kola lomi!“ Ložjega srca maršira v „Alservorstadt“ proti zaznamovani hiši, gre v naznanjeno prvo nadstropje in poln pogumnih sklepov korajžno za zvonec potegne. Naglo se snažna mlada deva — bila je dekla — prikaže in mu odklene. Toda Matevž nima časa jo dosti ogledovati, temuč jo brzo za roko popade in — cmok! tacega ji pritisne, da prestrašena hišna priteče gledat, kaj da se godi? Matevža rudečica zalija in tèma se mu pred očmi dela, al poguma ne zgubi. Kakor se brhka hišnja brani, Matevž le vendar njeno desnico vjame in ji tak kušlej prilepi, da bi se ga ne bil vitez Edvard proti svoji Kunigundi sramoval. Ko ga osupnjena hišnja vpraša, kaj da vendar želí, se še radovedna kuharica ponosno v široki krinolini šumeča k temu nastopu pridruži vprašaje, kaj da je? Matevž, previdši, da se je zmotil in da je še le zdaj prava gospa prišla, kakor besen za debelo, plošnjato roko kuharično zgrabi in jo strastno dvakrat poljubi in kakor platoniš ljubček sramožljivo oči v tla obrača. — Preplašene se vse tri hišne gracie za en korak od njega odmaknejo in viditi je, da jih misel navdaja, ali ni morebiti ta gospod stekel, ker tako ljuto za roke popada. — Pa Matevž, kot prava, le enmalo še neotesana lisica, kmalo spozna, kake gospé ima pred seboj, kako se je blamiral in da bo treba še kuševati. Srce mu nikakor v hlače ne zleze, in brez jecljanja za odpuščanje prosi in pobara, kje da so gospa? Debela kuharica si enmalo oddahne in mu smehljaje vrata pokaže. V drugi prekrasni sobani zagleda na divanu lepo, mlado gospo, — zdaj je bil važen trenutek — hitro se ji približa, do tal prikloni, kakor ga je prijatel naučil, in v enem hipu tudi za desnico in potem za levico prime in jo umetneje poljubi kakor najuljudneji vitez iz srednjega veka. Ponižno na dalje zavoljo lekcije vpraša. Smehljaje mu gospá odgovori, da jo je ravno pred eno uro oddala — ni si mislila, da je to strela z jasnega neba za borega Matevža! Priporoči se in vès poparjen — zdaj pa brez vsega poljubljenja — odide. Mili pogledi kuharice, hišnje in dekle so mu sledili, ker te deviške srca je kar z naskakom si prisvojil. Pa kaj je vse to Matevžu hasnilo! S kruhom za trebuhom — je stalo v njegovi pratiki; vsi srčni čutljeji bili so mu prazna slama. Žalosten in pobit jo nazaj proti mestu koraka, čudne strasti so se v njemu kuhale: toliko sem se premagal! toliko rok sem kušnil! svoj naravni ponos sem kar z nogami teptal! — je premišljeval — pa ves trud je bil zastonj!! Premišljeval je na dalje slovo od doma, svojo prazno mošnjo in strašno osodo, da je sam brez pravega prijatla, brez pripomočkov v širokem Dunaju, — milo se začne jokati. Pri ti priči jo skoz ozke ulice ravno do nekega glažarja primaha, ki je imel lepe velike zrkala (špegle) na ogled razstavljene. Nehoté se Matevž tukaj ustavi in se radovedno ogleduje, ko se tako ihti, da se sam sebi v dno srca smili. Bolj pazljivo ko se ogleduje, bolj si dopada, — hipoma se globoko zamisli, neka nova misel se mu cimi v možganih. Zadovoljen mrmra: Kaj, meni bi se slabo godilo? škoda da se Lisica pišem! ne životarili, ampak živeli bomo, kakor se spodobi! Od tistihmal sta bila Matevž in „Fremdenblatt“ neločljiva prijatla. (Kon. pr.)

Dopisi.

Iz tržaške okolice 5. junija. Slišali so dragi naši bravci, kako se je lansko leto mestni zbor potegoval, da bi se v Trstu laška gimnazija napravila. Al vkljub vsemu prizadevanju je bilo na Dunaju potrjeno, da se podvojni razredi (parallel-klassen) napravijo, in s 1. prosencom se je v prvem razredu nauk po laški razlagati jel. Boj pa se je ta teden spet iznova vnel in v seji 3. t. m. je bilo enoglasno potrjeno, da se čisto laška gimnazija na mestne stroške napravi, za ktero je bilo letnih 19.000 gold. namenjenih. Plača vodjeva je na 1800 gold. odločena, profesorji prve vrste bodo po 1300, druge vrste pa po 1200 gold. dobivali. Sklenjeno je pa tudi bilo, da se ima dobiti tistih 9000 letnih gold., ktere mesto za nemško gimnazijo plačuje, da se imajo konkursi prec razpisati, da se gimnazija že mesca oktobra odpre, in naj se prec dovoljenje pri ministerstvu prosi, da gimnazija kakor druge veljavnost ima. Al kako smo se zavzeli, ko smo slišali, da pri napravi te nove gimnazije se ni ne eden za nas Slovence potegnil; saj nas živí okoli 30.000 v okolici mestni, plačevali pa bomo tudi mi za to gimnazijo; al kaj bomo imeli — laško kulturo moramo podperati! Tako je vendar le res, da nas za pankrte imajo, kakor je gospod Černe rekel. Imamo poslance v mestni županii, pa ta se še ne zavé, kaj da so priprosti kmetje, in če ti tudi kterikrat svoj glas povzdignejo, nagloma Lahoni (ne pošteni Lahi) na nje planejo in jih zadušé. Bog se nas usmili! Šole v okolici so res vse slovenske, al kaj je to, ker slovenskemu jeziku so vrata v više šole zaprte. Kakošnih prihodnjih uradnikov imamo pričakovati? ali bodo mogli svoje dolžnosti spolnovati, in tudi slovenski uradovati? To so vprašanja, ktere bo le čas rešil. Za zdaj zadosti.

Mandrijan, ki slovensko misli.

Iz Gorice 7. junija. — Po naših uradnijah so začeli uradniki poprijemati se poti ravnopravnosti. Te dni sem imel v rokah vlogo slovensko, ki jo je c. kr. sodnija goriškega okroga tudi po slovensko rešila. To nas veselí naznaniti slovenskemu občinstvu, kteremu zajedno priporočamo, vloge, kakoršnega koli obsežka, le po slovensko zapisati ter vkladati jih. Kar nam je bilo tolikrat na srce položeno, ne zabimo: Kdor sam sebe spoštuje, bo od drugih spoštovan.

Iz Slovenskih goric 28. maja. Š. — Spet vam moram skelečo rano pokazati, ktera še neprenehoma bije pravičnim zahtevam na polju narodnosti naše. Ko smo čuli, da je gospod minister Lasser zapovedal vsem sodnijam po Slovenskem, da morajo tudi pisma v domačem jeziku jemati in jih v tem jeziku rešivati, bi človek mislil, da se bo od teh dob tudi tako ravnalo in se tako spoštoval ukaz visoke vlade. Pa žalibog, da ni tako. Pri c. k. gosposki Šentlenarski v slovenskih Goricah še je zdaj taka, ko je bila poprej. Ko so nektere vloge od c. kr. bilježništva bile prinešene v kancelijo, je g. predstojnik uboge kmete kregal in nad njimi se tako hudoval, da bi jo bili skor pobegnili skozi dveri. Nevoljno jih je baral: ako so terjali in hteli, da se jim je pisalo po slovensko? pa je enkrat celó pristavil, da naj se nikdo ne predrzne priti s slovenskimi vlogami, ker se vprihodnje več ne bodo jemale. — Gospoda Černe in Toman povejta gosp. ministru, kako se spoštuje beseda njegova! — Tudi moram še pristaviti, da še zdaj nobena slovenska vloga ni bila rešena, akoravno jih je že več in že davno bilo sodnii izročenih, in akoravno imamo med našimi gospodi enega v slovenščini dobro izurjenega domorodca, kteremu pa se nobeno slovensko pismo za rešitev ne prepusti, najbrže zato, da ne bi ta gospod v djanju pokazal, da je slovenski jezik popolnoma za uradnije. — Letina v slovenskih Goricah obeta obilnost veliko, kamor koli obrneš svoje očí. Lajte in sodi bodo polni do vrha, ako nam dober Bog ohrani, kar nam je pokazal. Na polju je vse v najlepši rasti, in po vinogradih kavernkov, ko da bi je kdo z lopato na rozge nametal. Sodarom letos dvajsetice cvetejo. Že zdaj štertinjak po 11 gold. cenijo. Kaj pa še le bo, ako vse srečno doraste. Tudi obroči so že silno dragi, pa saj se čuditi ni, ker jih že tudi ženske na kmetih pod jankami

nosijo. — Dne 22. maja je bila v večih krajih huda ura. Pri Mariboru, nekaj pri sv. Petru, pri Ptuju, pri Véliki Nedeli, pri Ormožu je toča strašno potolkla. Še veči škodo je napravila voda, ki se je z oblakov kakor iz ročke lila, cele brazde po strmnatih vinogradih skopala, tù pa tam celó trsje izrula ter v dolino odvlekla. Veliko senožet, je poblatila. Mili Bog nas varuj še kaj takega!

Iz slovenskega Štajerja 6. rožnika. □ Sliši se, da je pravosodno popečiteljstvo postavilo za pravdosrednika v Brežcah našega dr. J. R. Razlag-a, v Celji pa dr. Žurbit-a, v Ptuju dr. Križan-a, in v Ljutomeru dr. Ploj-a, vse same Slovence, kterim gladko teče slovenski jezik v besedi in pisavi. Pričakujemo tedaj od teh mladih mož, da se bode tudi na Štajarskem živo začelo slovenstvo uredovanje, ker se narod že zaveda svojih pravic. — Razžalostilo nas je slišati, da v Gradec niso nobenega Slovenca postavili, akoravno so bile štiri pravdosrednije izpraznjene in tam nimajo nobenega pravdosrednika, ki bi po naredbi visokega pravosodnega popečiteljstva od 15. sušca t. l. mogel pri slovenskih končnih obravnavah v slovenskem jeziku zagovarjati, med tem ko pri deželni sodníi imajo zadosti sodnikov, popolnoma zvedenih v slovenskem jeziku, ker se še zmiraj več hudodelstva za celi Štajer v Gradcu obravnuje in so tamkaj tudi sedeži več viših oblastnij za Slovensko.

Iz savinske doline 1. junija. ⁂ Če človek po svetu pride, marsikaj zvé. Tako sem tudi jez naletel na prošnjo nekega nemškutarja, kteri pri celjski okrajni gosposki slovenski jezik popolnoma zatreti namerava. Al hvala Bogu! zavednost domačih pravic se je med našim ljudstvom vendar že toliko oživila, da vse take spletke naposled v sramoto pridejo. Od kod prvi nagon takemu protinarodnemu početju prihaja, si vsak iz zapopadka sledečega spisa lahko razloži; zato mislim, da mi ni treba pristavljati nikakega komentara. Nate!

„Begleitschreiben. —.— ... Nach durchgeführter Circulation wolle diese Bittschrift beim k. k. Bezirksamte Cilli, welches hievon bereits Kenntniss hat, eingereicht werden. Lukas Notar.“

„Löbliches k. k. Bezirksamt! Wie bekannt, werden die Landesgesetz- und Regierungsblätter, so wie andere allgemeine Vorschriften und Gesetze in slovenischer Sprache abgefasst periodisch den Gemeindeämtern zur Kenntnissnahme und Darnachachtung zugestellt. Der Inhalt dieser Schriften in slovenischer Sprache ist nach der hierorts gangbaren Mundart im allgemeinen gewöhnlich sehr schwierig zu enträthseln, und die einzelnen Ausdrücke derselben sind nicht selten ganz unverständlich (!). Ohne unserer slovenischen Abkunft oder der slovenischen Sprache überhaupt den mindesten Abbruch (!!) verursachen zu wollen, finden sich die gefertigten Gemeindevertretter, welche, wenn auch nicht alle, so doch grösstentheils der deutschen Sprache und Schrift vollkommen mächtig (???) sind, zu der Erklärung bewogen, dass denselben jede Mittheilung in deutscher Sprache und Schrift am richtigsten und leichtesten verständlich erscheint (????) und erachten dieser Erklärung die Bitte beizufügen: das löbliche k. k. Bezirksamt wolle die geeignete Verfügung treffen, dass für die Zukunft den von uns vertretenen Gemeinden die Landesgesetz- und Regierungsblätter nicht wie bisher in slovenischer, sondern in deutscher Sprache und Schrift abgefasst zugesendet werden.“

Nr. 70 für die Gemeinde Sternstein:

Philipp Wodenagg m/p. Gemeinderath. Lukas Notar m/p. Gemeinde-Vorstand. Josef Pauscher m/p. Gemeinderath.

Für die Gemeinde Hochenegg und Weixeldorf:
Pötscher m/p.
Gemeindebeamte.

Po teh podpisih sledijo sledeči takole:

„Ker se tukaj predložena prošnja s cesarskim diplomom in ministerskim ukazom zastran ravnopravnosti slovenskega naroda, kakor z željami in tirjatvami slovenskega naroda ne slaga, in ker mora prva dolžnost vsakega biti, kterega so soseske naše župana ali predstojnika izbrale, da se po pravici in po koristi naroda ravná, ne pa da narod po svoji sebičnosti obrača, se podpisani župan takemu tirjanju ne more pridružiti, temveč želi in prosi, da bi vse postave, ktere veljavnost in pravico slovenskega jezika potrjujejo, vprihodnje zvesto se izpolnovale.

Občina Novocirkovska 25. aprila 1862.

Gregor Jamnik m/p., župan.

„Od Novocirkovske občine razodete misli od besede do besede potrdi v imenu občine Lemberžke blizo Toplic 3. maja 1862.“

M. Pinter l. r., župan.
Franc Volšek l. r., svetovavec.

„Ker se po zdravi pameti slovenskemu narodu njegov jezik v uradnijskem poslovanju zavolj nevednosti kakega občinskega predstojnika ali uradnika nikdar zatreti ne more, in tudi cesarjeva obljuba zavolj upora nekterih slovenskih neprijateljev prazna beseda ostati ne sme, — pridruži se podpisana občina mnenju Novocirkovske občine v celem zapopadku.“

Občinski ured trga Žavec dne 26. maja 1862.

V. Janič l. r., župan.

Sv. Peterska občina potrdi predstoječe opazke in tirja v imenu vseh kmetov, da se domači jezik v uradnijah skoro vpeljá, zakaj to se ne bo nikdar zgodilo, da bodo Slovenci po nemškutarskih sleparijah svoj rod zatajili.

Pri sv. Petru v Savinski dolini 27. maja 1862.

J. Sedminek l. r., župan.

„Misli poslednjih 4 občin so tako resnične in pravične, da jih vsaki pošteni Slovenec potrditi mora.“

V imenu občine Gotovske 2. maja 1862.

Jur Grah l. r., župan. Franc Važ l. r., svetovavec.

Tako je bila letá prošnja naši c. k. okrajni celjski gosposki predložena. Radovedni smo, kdo bode uslišan? Od gospod Notarja pa pričakujemo, da bo že te dni tudi našemu svetlemu škofu prošnjo poslal, da se nam bo tudi v nemškem jeziku Božja služba opravljala, zakaj naš ljubi slovenski jezik mu je menda že tako nerazumljiv, da ga tudi v cerkvi ne razume, kakor v kancelii ne! Kdor od postav v domačem slovenskem jeziku razglašenih terja, da bi vse vsak razumel, ta še nikoli ni bral postav v nemškem jeziku, sicer bi, če je pošten človek, ne pa lažnik, mogel reči, da tudi trdi Nemci, ker niso na vse strani omikani ali „študirani“, ne razumejo postav v nemškem jeziku. In še dohtarji jih ne razumejo vselej; če bi jih, bi ne bilo toliko pravd na svetu! Od ubogega kmeta terjate pa, da bi vse razumel? Ali vas ne trka luna!

Iz zgornega Jezera na Notranjskem 1. junija. J. B. — Redko novico Vam moram povedati, ki bo posebno lovcom (jagrom) zanimiva, namreč, da 1. maja ob štirih zjutraj je gosp. knez Windischgrätz itd. v svojem gojzdu medvedko in divjega petelina, v 5 minutah oba skupaj na 65 stopinj na daljavo in 21 stopinj na širjavo z šretelni vstrelil; medvedka je imela dva mladiča, pa sta pobegnila, in je tehtala 2 centa in 80 funtov, petelin pa 9 funtov in pol. To je pač veliko čudo! Ne bom bolj obširno popisoval; kdo vé, kaj da je lov, se bo gotovo čudil.

Iz podnožja Triglavovega 1. rožnika. × V 21. listu „Novic“ smo brali, da smo spet eno stopnjo naprej z maternim našim jezikom; pa žalibog! pri nas še ne čutimo dosti tega. Ravno mesca velikega travna nam je iz Radoljce kantonska gosposka poslala povabilnih listov (vorladung) vse v ptujem jeziku, da noben ni vedil, kaj je prejel; tudi druge pisma najraji v nemškem jeziku vredjujejo. Kdaj nek se bo spoznalo, da tudi mi želimo, kar druge ljudstva imajo, in tudi pri nas vse hrepení po tej pravici kakor žejni jelen po mrzli vodi!

Iz Loke. S. — V nedeljo „cantate“ smo imeli spet nemško igro v gledišu tukajšne kazine. Igrali so nemške igri „Ueberall Liebe“ in pa „Trunkenbold“ — res dva prav

čedna naslova! Pa naši diletanti se — če sme Slovenec kritikovati — še niso napili nemškega duha; znalo se jim je, da se le štulijo v nemške navade; posebno pa je neki gospod pokazal, dasiravno hudo janičari, da ni v „Rajhu“ domá. Ker se tedaj ne njim ne nam tuja hrana ne prilega, vprašamo le: zakaj vrlih Idrčanov ne posnemajo? H koncu moram našim dragim bravcom „Novic“ še nekaj o mojih štatističnih študijah povedati, po kterih Vas morem zagotoviti, da naša „liberale deutsche Partei“ šteje „drei Mann hoch“, tedaj 1891 — 3 = 1888.

Iz Ljubljane. Prihodnji petek bomo imeli veselje sami slišati, kar nam je dosihmal znano le po časnikih. V poslednjem našem listu naznanjeni slavni mojster Nikola Dimitriev žl. Svečin bo zvečer ob poli osmih godel v tukajšni reduti in sicer 6 različnih glasovitih rečí, namreč: Vieuxtempsove „Fantasie-Caprice“, Ernstovo „Elegijo“, rusovsko pesem „Krasni Sarafán“, Vilherjevo „Mila lunica“, svojo „Rondino a la Clochette“ (okroglo zvončkljanje) v spomin Paganinu, in pa Ernstov „Carneval de Venice“ (pust beneški). Vsaka teh stvarí slovi že sama po sebi po svetu, in slišati jo z gosel Svečinovih, mora po popisih, ki smo jih brali, biti res rajsko veselje. Na klavirji ga bo spremljal dobroznan umetnik; tudi bo v tem koncertu igrala na klavirji izvrstna umetnica gospodična Gl., gospodje pevci čitavnice pa bojo peli. — Ker vemo, da vstrežemo vsakemu nasih bravcov, ako podamo kratek opis življenjopisa preimenitnega umetnika slovanskega, povzamemo iz časnikov nekoliko važniših črtic.

Nikola Dimitriev žl. Svečin rodil se je iz imenitne rodovine leta 1824 v Petrogradu na Rusovskem; oče njegov bil je general carske garde. Mladi Svečin pokazal je že v svojih otročjih letih posebno nagnjenje k muziki, in zato ga je oče poslal že leta 1830 na Nemško, kjer ga je v Draždanah najpred učil prof. Haase, za tem Lipinski, in naposled prvi goslar Paganini v Genovi. Že v svojem 8 letu postal je častni ud glasbenega družtva v Monakovem. Kakor dete od 13 let je mladi Svečin začel potovati po svetu in je obhodil večidel Evrope in veliki del Amerike; dobil je od kraljice bavarske dragocen prstan, tak dar je dobil tudi od cesarja avstrijanskega Ferdinanda na Dunaji; sedanji car ruski bivši tadaj na Dunaji poklonil mu je dragoceno zlato uro. V Rimu ga je nadaril sv. Oče sam; v Parizu zahvalil se mu je očitno veliki umetnik Beriot. Leta 1840 se je vrnil v svojo domovino, kjer ga je v Petrogradu poslavil car Nikola; v Kievu je igral z veliko slavo, tako tudi v Moskvi in Odesi. Od tod je šel v Carigrad na Turško, kjer ga je rajni sultan Abdul-Medžid izvolil za svojega koncertnika in mu poklonil veliki red Nišan-Ifdiharski. Leta 1850 je bil v Malti, odtod je šel spet na Laško. Leta 1853 se je spet vrnil na Rusovsko in je postal prvi goslar vseh carskih gledišč v Petrogradu. Leta 1858 slavili so ga na novo na Dunaji, Peštu, Beligradu, Carigradu, Varšavi itd. Potem je prišel v jugoslavenske dežele, in poslednji čas spet v Zagreb, Karlovec, Reko, Pešt in Trst, odtod pa na poti spet v Italijo tudi v Ljubljano, da tudi nas razveselí z umetnostjo svojo, kakoršne na goslih po vsem tem, kar smo o njem brali, še ni slišala Ljubljana, dokler stojí. Svesti smo si, da iz mesta in dežele bo vrelo v petek vse v reduto, radovat se nad rajskimi glasovi preslavnega mojstra, ki segajo vsakemu človeku globoko globoko v srce v tem, ko umetniki občudujejo neznano ročnost njegovo. — V bukvarnici g. Lercherja in pa v čitavnici se kupujejo vhodnice za ta koncert po 80 nov. krajc. Naj ne zamudí nobeden tega večera.

— Letošnja košnja sena in otave na mestni drenažani senožeti na močirju je bila za 672 gold. pro dražbi prodana, — spet čez 100 gold. više kakor lani. Čeravno je drenaža po vremenskih nezgodah veliko stroškov prizadjala, je sedanji dobiček vendar tak, da je res čudapoln, ako pomislimo, da pred drenažo je najviši donesek njeni bil le 80 gold. In čeravno je senožet bila že pred 10 leti drenažana, se vendar po podzemeljskih cevih odtaka voda danes ravno tako, kakor prvi dan. Škoda, da so naši gospodarji čisto pozabili drenažo, ki si jo je kmetijska družba vpeljati toliko prizadjala!

— Ker še ne vemo, kako se bo razmotala ona pripovedka, ki jo je unidan dopisnik v „Gegenwart-i“ kakor Nemec pravi „zu früh aus der Schule geschwätzt“, si pridržujemo do tistega časa, paralelo z nekim drugim dogodkom prve polovice letošnjega leta naznaniti.

— Kako posebno ljubeznjivo skrb imajo nektere gospóske za človeka, kterega „slavista“ imenujejo, nam kaže dolga storija, ki jo je v malo dneh gosp. Hofman, ljubljanski nožar in marljivi natoroznanec doživel. Gospod Hofman je tudi čez meje naše domovine znan po Avstrii in na Nemškem za entomologa posebno tiste vrste, ki podzemeljske žuželke (Grottenthiere) zasleduje in je že marsikter muzej obogatil s svojimi najdbami; zlasti z nekim uradnikom dunajskega ministerstva o tej zadevi stoji v zvezi. Unidan se je namenil s torbico natoroznansko potovati na goro Velebit, v Dalmacijo in Črnogoro. Že med potjo iz Ljubljane v Gospič se mu je marsikaj nezapopadljivega prikazovalo; v vojaški granici v Gospiču so mu pa celó zaprli daljno pot na Velebit in gadjali za nekoliko ur v zapor, preiskavši čisto vse, kar je pri in na sebi imel. Ker se vé da niso celó nič našli, kar so sumili najti, so ga potem, ko je iz Ljubljane prišel od c. k. policije telegram, izpustili, pa mu, ker je v telegramu tudi določno stalo, da je „slavist“, zaukazali, da se mora domú vrniti. Ker g. Hofman, sicer rojen Slovenec, ni nikoli „slavista“ bil, kakor se imenujejo Kopitar, Miklošič in drugi literati, še le zdaj spoznava, kako nevarno je od ene strani človeku biti „slavistu“, od druge pa, kako ljubeznjivo na potovanji za „slavista“ skrbijo. Dunajski državni zbor snuje teorijo za „Schutz der persönlichen Freiheit“, praktika pa ta „Schutz“ še zdaj vse drugač kaže! Pri tej storii nam prihaja v misel enaka storjica, ki se je profesorju Belimeku pred nekimi leti na Ogrskem pripetila, kjer je po rudah sledil, pa so ga kmetje zgrabili in terali h gosposki; ker pa ni bil „slavista“, so ga izpustili in tudi daljne poti mu ne zaprečili.

— V nedeljo zvečer je na špitalskem mostu neka kočija povozila čez 80 let starega trgovca gosp. Z. Star pa še gluh človek se težko ogne kočijam, ki imajo pri nas navado, da drjajo po mestu, da vse prek letí. Res smo se že večkrat čudili, da tega ostro ne prepové gosposka, ki ima za varnost ljudí skrbeti!

— Iz Postojne pridši Ljubljančanje pripovedujejo, kako prijazno so bili ondi sprejeti, kako jih je razveselil shod Tržačanov, Rečanov, Štajercov in drugih Slovencov, in kako živo jih je nadušilo domoljubje Notrajncov, zlasti veljavnih možakov iz Razdrtega, ki so prišli z domačo zastavo, ktera je bila vodilo od vseh krajih zbranim pevcom. Zunaj jame in v jami so so razlegale slovenske pesmi, da je bilo veselje, in zdravice domoljubne vmes. Zvečer so pevci poslavili postojnskega tehanta, našega slavnega pisatelja g. Petra Hicinger-ja, ki se jim je za to čast zahvalil v prijaznem govoru, rekši, da Avstrija ima prostora dovolj za pravice vseh narodov, in da Slovenec, ki svojo svetinjo zvesto varuje, ni za tega voljo že protivnik kaki drugi narodnosti. Zato le „Naprej zastava Slave!“ — Velika slovesnost jamska se je od konca do kraja obhajala v najlepšem redu, kakor je to že povsod navada Slovencov, kjer ni nasprotnih draživcov vmes.

— *(Pobérki iz raznih časnikov.)* „Presse“ je te dni prinesla „literarische Studien aus und über Slovenien“; podpisane so te „študije“, kterih namen je zasmehovati slovensko literaturo, s črko K. Vsak je pisača brž uganil, čeravno se nekako potuhnjeno skriva. Po puhlem predgovoru, v kterem se svetu se vé „nie ohne dieses“ laže, da slovenščina nima drugega kakor molitvine bukve, prestave in

živinozdravilske knjige, in po „obligatnih“ vdarcih na vrednika „Novic“, privleče dragi K. tisto knjižuro na dan, ki jo je pred kakimi 10 leti izdal neki „Tomas Jaritz v Belaku“, in ktero so „Novice“ takrat spodobno prerešetarile. Ker je neumnost v tisti knjižuri tako kolosalna, da jo le taki „talent“ si izmisliti more, kakor je K., so že takrat „Novice“ rekle, da je nemškutarska kukovica nalašč djala svoje jajca v to gnjezdo. In zdaj se to že 10 let staro jajce prodaja kot novo slovensko, zakaj Pressianer K. je vredil svoje „študije“ tako, da človek, ki ne pozná naše literature poslednjih 10 let in bere oni sostavek, bi mislil: to je brošura, ki je ravno zdaj na svetlo prišla in je maslo „Slovencov“. Pač je spet iz teh „študij“ vsaki dan bolj očitno, kakošni pogorelci so že naši protivniki! Stokrat prežvekavajo eno reč in ker nimajo novín, zavijajo celó starine v novíne, kakor krojači iz starih sukinj narejajo nove. In Gustel Zang veselja poskakuje, da more „pogreto rihto“ na mizo postaviti svojim lačnim bravcom. — Nek drug spisek, ki ravno tako Slovence kakor nemške Kočevarje pred svetom omadežuje, se je zaletel celó v daljni nemški časnik „Globus“. Potem ko pisár slavo poje g. T. Elzetovi brošuri, ki jo je izdal o Kočevarjih (ali mu pojó tudi Kočevarji? ne vemo), popisuje začetek imena „Kotzevje“, ker „Kotza“ pomeni leseno kolibo, — pravi, da tem nečednim ljudém, ki so med „slovenskimi“ sosedi ob „nemško“ snažnost prišli, je lesena klop postelja, — da polovica možkih tržuje po svetu, „draussen verwildern dieselben meist und die daheimbleibende Frau hält es unterdessen mit einem Anderen. Aber schwere Verbrechen kommen nicht vor; freundlich und harmlos sind die Gotschewer geblieben, und nur wenige Untugenden sind ihnen von den Slaven überkommen“. Hvala lepa, gosp. R.! za tako hvalo! Pa tudi Kočevarji vam bojo hvaležni. Logika je tudi v tem spisu kolosalna; kje nek je tisti „draussen“, kjer Kočevarji večidel zdivjajo? Menda na Nemškem, — saj po Slovenskem ni dosti Kočevarjev viditi. Če pa tisti „draussen“ je na Nemškem, kako da je Slovenec pokazil Kočevarja tako? Res! če ptujci take nesramne reči vsaki dan beró kot „študije“ naših dopisunov, kaj pač si morajo nehoté misliti o narodu slovenskem? In vse to sme pisariti pri nas, komur je drago!! Kdor ne verjame, naj bere „Globus-a“ 15. list.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Po predlogu gosp. dr. Tomana praznuje državni zbor do prihodnjega pondelka. V sejah preteklega tedna se je posvetovalo o sledečih zadevah. Ministru dnarstva je bilo brez razgovora dovoljeno, naj za to leto vzame 50 milijonov gold. na pósodo. — Ko so o konkordatu še govorili škof Dobrila, Helcel, Brinc in minister Schmerling in so sklepi na vrsto prišli, se je vse naskokovanje dr. Giskra in njegovih družbnikov na konkordat razkadilo kot prazen dim tako, da celó „Reform“ očitno pravi, da ti možje nikakor ne morejo nevarni biti konkordatu. Potem je prišlo zvišanje davkov na vrsto; veliko se je govorilo zoper povišanje in le celó malokter za povišanje, pa še toliko je bilo zapisanih, ki so hotli govoriti, da je bilo sklepanje o davkih odloženo do konca pretresovanja vseh duarstvenih zadev. O davkih sploh je najostrejše govoril Mende. Govorili so tudi Kromer, Brolich in drugi zoper povišanje zemljiškega davka. Množica govornikov zoper davke pa je bila tolika, da so po zborni postavi izvolili ti izmed sebe le enega, ki je v imenu vseh govoril, in ta je bil dr. Waser. Waser je med drugim rekel: „Ko bi bil dr. Toman še govoriti mogel, bi bil s številkami dokazal, da v nekterih deželah grnntni davek poviševati, je celó nemogoče.“ Res nam je žal, da dr. Toman ni mogel govoriti; on bi bil z svojo krepko besedo do pičice dokazal, da že zdej krajnska dežela veliko preveč zemljišnega davka plačuje, da je obožala in tudi obrtnija ne cvetè. — O davkih ni tedaj še nič sklenjeno, in kakor se kaže, nikakor ne bode večina zbornice za povišanje davkov, ktero bi pa tudi samo ne pomagalo, da bi se država naša rešila iz dnarnih zadreg brez novih posojil. Potem so se nadaljevali pomenki o šolstvu: Čupr je govoril za samostojno ministerstvo nauka, ker državno ministerstvo ne more vsega oskrbovati; šolstvo naj se večidel izroči deželam; ministerstvo skrbi premalo za ravnopravnost narodno v šolah; šolski svetovavci so celó nepotrebni itd. Herbst se poganja za svobodo nauka v viših šolah; minister Schmerling zagovarja prejšnega ministra Thuna o tem, da je zmiraj po svojem prepričanju ravnal, — da je prevelika skrb za narodnost šolam škodovala in da vednost je prvo, jezik drugo (kako pa brez omike jezika vednost more kliti, ni gosp. minister povedal; menda misli le na edini nemški jezik?). — Ker dr. Toman vidi, da je že tako malo poslancov v zbornici, da jih mora predsednik z zvoncom sklicovati, je nasvetoval sklep seje in odlog po binkoštih. — Po ukazu cesarjevem se ima vsem vojakom, ki služijo od leta 1854 in hočejo dopušeni biti (na urlavb iti), dopust ali urlavb dovoliti, in konec julija tega leta se imajo v reservo prestaviti. — Bivanje zlo bolehne cesarice v toplicah Kisingenskih bo trpelo nek 4 tedne. — Grof Chorinsky, bivši krajnski in poslednjič marski deželni poglavar, je izvoljen za deželnega poglavarja doljne Avstrije na Dunaji. — V Znojmu (Znaim) na Marskem razsaja legar (tifus) tako, da dosihmal malo mestice šteje že nad 900 bolnikov. — V Pragi stojí ravno zdaj vrednik „Narod. Listov“ pred sodbo zavolj nekterih sostavkov v svojem listu; zagovarja se krepko. — C. k. general-komanda v Zagrebu oklicuje, da zavolj zmanjšanja armade se bo na več sejmih na Hrvaškem in Slavonskem po dražbi prodalo blizo 2000 vojaških kónj. — Na Ogerskem je še čisto vse pri starem; vse čaka, kaj bo. — Lahi spet mirujejo, kar jim je na meji tirolski spodletelo. Garibaldi je spet dober z ministerstvom; Francozi ne bojo nek dalje v Rimu ostali kakor do prihodnje spomladi. V Rimu se je do 1. t. m. zbralo 400 škofov, blizo 4000 duhovnov in ravno toliko minihov; sv. Oče so spet prav trdni. — Prusko-kurhesenski razpor miruje; ministri pruske vlade so pri začetku državnega zbora mogli debele požirati; menda se ne bojo dolgo držali. — Za gotovo se sliši, da stareji brat cara rusovskega veliki knez Konštantin bo namestni kralj poljski, — da je rusko vlado trdna volja potolažiti Poljce in da se jim bo morebiti dala ustava od leta 1815. To je za Avstrijo važno, da vsi njeni narodi, tedaj tudi Galicijani dobijo kmali zgotovljeno ustavno vlado. — Srbska vlada je 7. dan t. m. pri vseh vladah, ki zagotovljajo njeni obstoj, se pritožila zoper žuganje turške posadke v Beligradu ter rekla, da ni odgovorna za nič, kar se utegne zgoditi. — Kako deleč je turška armada že v Črnigori prišla, se ne vé prav; Turčini pravijo, da bo Omer paša v malo dneh na Cetinji južinal; drugi pa mislijo, da mu utegne ta južina presedati tako, kakor je presedala h koncu preteklega leta pašu skaderskemu, ki se je z 100.000 vojaki vzdignil nad Črnogorce, pa je v ondašnjih pečinah pustil 30.000 mrtvih.

Za jugoslavensko akademijo

je daroval gosp. Jos. Vojsk, kaplan v Rušah 2 križaka.

Listnica vredništva. Gosp. L. Kr. na D.: Vas sostavek že prekasen. — Gosp. dopisniku - — - „iz Sevn. na Dr:“ Dopisov brez imena nam poslanih ne moremo jemati. To smo že večkrat omenili; ponavljamo pa še enkrat, da saj vredništvo mora vediti imé.

Kursi na Dunaji 10. junija.

5% metaliki 71 fl. 10 kr.	Ažijo srebra 26 fl. — kr.
Narodno posojilo 83 fl. 85 kr.	Cekini 6 fl. 10 kr.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.